

הרה"ג יגאל לרר שליט"א

ר"מ בישיבת מרכז הרב

ודיין בבית הדין הרבני האזורי באר שבע

בענין הרואה ערי יהודה וישראל

גמ' מו"ק דף כו. "ואלו קרעין שאין מתאחין...ועל ערי יהודה ועל המקדש ועל ירושלים. ערי יהודה מנלן דכתיב ויבואו אנשים משכם משילה ומשומרון שמונים איש מגולחי זקן וקרועי בגדים וכו'". והביאו הטור להלכה בטאו"ח סי' תקסא וז"ל: "הרואה ערי ישראל בחרבנן אומר על הראשונה שרואה ערי קדשך היו מדבר וקורע...".

והקשה הב"י דבגמ' מו"ק כתיב "ערי יהודה", ולמה כתב הטור "ערי ישראל", ועוד שהטור עצמו בטיו"ד סי' שמ כתב ערי יהודה, אלא ערי ישראל לאו דווקא, וכן המנהג שלא לקרוע אלא על ערי יהודה דווקא ולא על שאר ערי ישראל, והא דמיייתי הגמ' מקרא דויבואו אנשים משכם ומשילה ומשומרון, דמשמע דקורעין אף על שאר ערי ישראל, תירץ הב"י דהנהו לא קרעו בגדיהם אלא עד שראו המצפה שהוא מערי יהודה. וכ"כ שם בב"ח דאין המנהג לקרוע אלא על ערי יהודה בדוקא ולא על שאר ערי ישראל.

אלא, שהנה בספר כפתור ופרח לר' אשתורי הפרחי בפרק הששי כתב וז"ל: "וכי 'חרבנן' אינו רוצה לומר שיהיו מאין אדם, אלא שאין שם ישראל בישובן, שהרי שכם שילה ושומרון לא היו חרבים לגמרי כשבאו אותם השמונים איש" עכ"ל. דמוכח מדבריו דס"ל שקורעין אף על ערי שומרון כדמוכח בפשטות מהפס' הנ"ל שמובא אף בגמ' לענין קריעה על חורבן ערי ישראל. ולפי"ז י"ל דמה דכתב הטור "ערי ישראל", כתב בדוקא, וקורעין לא רק על ערי יהודה אלא אף על ערי ישראל לפחות על שומרון, כדמוכח מהפס' גופא. ולא ס"ל כדפירש הב"י הפס' הנ"ל דקרעו רק כאשר הגיעו למצפה, שהיא מערי יהודה.

וברמב"ם הל' תעניות פ"ה הט"ז כתב וז"ל: "מי שראה ערי יהודה בחרבנן... דמפורש דאין קורעין אלא על ערי יהודה בחרבנן ולא על שאר ערי ישראל.

ויש לברר מהו יסוד המחלוקת בין הרמב"ם, דס"ל דאין קורעין אלא רק על ערי יהודה בחרבנם בלבד, ובין הטור להבנת הכפתור ופרח, שקורעין אף על שכם שילה ושומרון, שהם ערי ישראל ולא ערי יהודה.

ויש לומר שיסוד מחלוקתם תלוי בהבנת דברי הגמ' מו"ק, וז"ל: "ואלו קרעין שאין מתאחין...ועל ערי יהודה.. דנקטה ערי יהודה, דהטור ס"ל כהלבוש או"ח סי' תקס"א

סעי' א' וז"ל: "ודוקא ערי יהודה שהם קרובים לירושלים, אבל שאר עיירות דא"י אינו צריך לקרוע עליהם", דענין ערי יהודה הוא סימן היכר ומדד למרחק מירושלים אבל לא מצד עצם מהות ערי יהודה. ולפי"ז י"ל דיש לקרוע אף על שאר ערי ישראל שהם במרחק זהה לערי יהודה. ובעצם לפי"ז יש למתוח חוט מירושלים לאחרון שבערי יהודה ולעשות עיגול לפי רדיוס זה מסביב לירושלים, וכל מה שנכלל בעיגול זה קורעין עליו אף דאינו מערי יהודה, שהרי יהודה הוא רק מודד למרחק מירושלים שעליו קורעין.

ואילו הרמב"ם דס"ל דאין קורעין אלא רק על ערי יהודה ס"ל דיהודה דנקטה הגמ' הוא מצד קדושת ערי יהודה, שכל חלקו של יהודה יש לו קדושה מיוחדת מכח המצאותה של ירושלים בחלקו של יהודה, וכפי שכתב הרמב"ם בהל' קדוש החודש פ"ד הי"ב וז"ל: "ואין מעברין את השנה אלא בארץ יהודה **שהשכינה בתוכה**", והרמב"ם לשיטתו בהל' בית הבחירה פ"ו הט"ז דקדושת ירושלים מפני השכינה ומכאן לקדושת חלקו של יהודה מפני קדושת ירושלים הנמצאת בה. וכשיטת היד רמ"ה סנהדרין י"א: דאין מעברין את השנה אלא ביהודה משום דאמר קרא לשכנו תדרשו ובאת שמה, דכתב רש"י "ביהודה", הכוונה לירושלים שהיא ביהודה, ואילו היד רמ"ה כתב דלא מסתבר, דא"כ בירושלים מיבעי ליה, אלא מסתברא דאכולה ארץ יהודה קאי, דכולה ארץ יהודה שכנו של מקום מיקרי מאחר דהוי בית המקדש בגוה.. "עכ"ל.

והנה בברכי יוסף או"ח סי' תקס"א מביא מחלוקת אי קרעין על חברון אי לאו, דיש דס"ל דאין קורעין על חברון לפי שהיתה מערי מקלט ומערים שנתנו ללויים ולא מערי יהודה מקרי, ויש חולקין וס"ל דקורעין אף על חברון, וכך ס"ל גם לברכ"י שם. וצריך בירור יסוד מחלוקתם.

ונראה, דהנה לגבי ערי מקלט וערי מגרש שניתנו ללויים שבעצם במקורם היו חלק מנחלת השבטים, אנו מוצאים מחלוקת באיזה גדר בעלות נתנו ללויים. דר' יהודה ור' יוסי ס"ל דניתנו ללויים בבעלות גמורה לחלקם ולאחוזתם, ורבי מאיר ס"ל דנשאר בבעלות המקורית של השבטים ולא ניתנו ללויים אלא לבית דירה בלבד, ולא שהם נחלתם ואחוזתם. ונפק"מ אם הרוצחים בשוגג בערי מקלט היו צריכים להעלות שכר ללויים, וכפי שהביא הפני משה בירושלמי כרם רבעי – מעשר שני דף לג. וכן נפק"מ אם הלויים מתודין בשעת הבאת מעשרות, וכפי שמוכח במשנה מעשר שני כרם רבעי פרק ה' משנה יד.

וי"ל דזהו יסוד באור מחלוקתם לגבי קריעה על חברון, דהרי חברון מעיקרא היתה חלק מנחלת שבט יהודה ואחר כך ניתנה ללויים כעיר מקלט, וי"ל דאלו הסוברים דאין קורעין משום דס"ל דאין קורעין אלא על ערי יהודה משום קדושתם, שבחלק יהודה נמצאת ירושלים, ואילו חברון שניתנה ללויים כאחוזתם בבעלות גמורה הופקעה קדושתה במישור זה, שמעתה אינה נחשבת עוד בחלקו של יהודה, ואילו

החולקין ס"ל דקורעין על חברון משום דס"ל דע"י נתינתה ללויים לא נפקעה קדושתה כחלק מנחלת יהודה, שלא ניתנה ללויים אלא לבית דירה בלבד, אבל במהותה עדיין נמצאת בחלק יהודה, ולפיכך קורעין עליה כפי שקורעין על כל ערי יהודה.

והנה הבנה זו כיסוד למחלוקת בענין קריעה על חברון מסתברת רק אם נאמר כהסבר בשיטת הרמב"ם לעיל דקריעה על ערי יהודה היא מצד קדושתה, וממילא לגבי חברון תליא אם עדיין נחשבת בחלקו של יהודה אם לאו, ותליא בגדר הנתינה ללויים אם לבעלות גמורה או לבית דירה. אבל אם כהסבר שיטת הטור דערי יהודה אינו אלא מודד למרחק ובעצם כולל בתוכו אף שאר ערי ישראל הנמצאות במרחק זה, א"כ פשיטא דגם לאחר נתינת חברון ללויים לא נשתנה המרחק של חברון מירושלים ויש לקרוע על חורבנה לכו"ע, ולפי זה מובנת שיטת אלו הסוברים שיש לקרוע על חברון, אבל שיטת אלו הסוברים דאין לקרוע על חברון אינה מובנת, ואמנם כבר הביא הברכ"י עצמו דברי "שבח וקילוסין" על שיטה זו וז"ל: "אמנם יהיה מי שיהיה [שאמרם] דברים חלושים הם".

והנה בהסבר הב"י והב"ח בשיטת הטור דערי ישראל לאו דוקא אלא כונתו לערי יהודה. צריך להבין: דאם כוונתו לערי יהודה בדוקא א"כ למה בכל זאת כתב ערי ישראל.

וי"ל דאמנם כוונת הטור לערי יהודה ומ"מ קראם ערי ישראל משום דהטור ס"ל כשיטת אלו הפוסקים כהגמ' בסוטה מח: דמשחרב ביהמ"ק ראשון בטלו ערי מגרש [ערי לויים] ופסקו אורים ותומים ופסק מלך מבית דוד, וכהסבר המשך חכמה פרשת מסעי ד"ה שש ערי מקלט, דהטעם דלא נהגו ערי מגרש בבית שני משום דלא היתה חלוקה עפ"י א"ות. וא"כ הרי חלוקת א"י לשבטים שהיתה בזמן בית ראשון בטלה בחורבן בית ראשון, ובבית שני לא נתחלקה א"י לשבטים. וכפי שהביא הבית הלוי חלק ג' סי' א' סע"ק ד' בשם בנו מו"ה חיים מוולאזין שיחי' [כלשון הבית הלוי שם – וכוונתו להגר"ח מבריסק זצ"ל] להסביר את שיטת הרמב"ם, דאף דס"ל בהל' בית הבחירה פ"ו הט"ז ובהל' תרומות פ"א ה"ה דקדושת א"י שבימי עזרא – קדושה שניה – קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא, אעפ"כ פסק בהל' תרומות פ"א דתרומה בזה"ז דרבנן, ואפי' במקום שהחזיקו עולי בבל ואפי' בימי עזרא אינו מן התורה אלא מדבריהם. דקשיא דאמאי הוי דרבנן והרי קדושה שניה קדשה לשעתה ולעתיד לבוא.

ותירץ בשם הגר"ח מבריסק זצ"ל דאמנם קדושה שניה קדשה מדאורייתא מ"מ כיון דתרומה בעי כיבוש וחילוק, ובימי עזרא לא היה כיבוש וחילוק, דהכיבוש לא נחשב כיבוש כיון שהיו משועבדים למלכי פרס, וגם חילוק לא היה כיון שהיו רק מקצת ישראל ואין זה חלוקה, לכן תרומה רק מדרבנן בזה"ז אף דקדושת א"י דאורייתא.

וא"כ י"ל דהטור שכתב ערי ישראל והתכוון לערי יהודה ס"ל דמאז חורבן בית ראשון בטלה חלוקת השבטים, וממילא מעתה אותן ערי יהודה כבר אין שם שבט נחלת יהודה עליהם ולכן קראם בשם ערי ישראל.

[אלא שא"כ צריך להבין, דכל זמן שערי יהודה היו בנחלת יהודה מובן למה ערי יהודה יש להם קדושה יתירה משום שירושלים שוכנת בנחלת יהודה וקדושה זו נתחמה בתחום נחלת יהודה בלבד, שזו יחידה בפני עצמה, ולכן קורעין על ערי יהודה בלבד, אבל מעתה שבטלה החלוקה ולכן קורא הטור לערי יהודה ערי ישראל, א"כ למה נתחמה קדושת ירושלים דוקא לתחום שהיה פעם נחלת יהודה, והרי עתה דאין חלוקת השבטים קיימת עוד כל א"י כיחידה אחת נחשבת, וא"כ מכח קדושת ירושלים היו צריכים לקרוע על כל ערי ישראל. ויש לומר, שאמנם חלוקה בטלה, אבל עדיין קדושת ערי יהודה בקדושתן גם היום, שהרי קדושתן מושפעת מקדושת השכינה שבירושלים, וכפי שלהרמב"ם קדושת ירושלים לא בטלה כמו"כ קדושת ערי יהודה, ואכמ"ל.]

ולפי מהלך זה הרי שיש להסביר ברמב"ם שנקט "ערי יהודה", דחלוקת השבטים בזמן בית ראשון לא בטלה, דאף דקדושת בית ראשון קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד, ובטלה בזמן חורבן בית ראשון כאשר עם ישראל יצא לגלות ונתבטל כיבוש הארץ, שכיבוש זה בעצם היה גורם קדושת יהושע בא"י, וממילא כיון שבטל הכיבוש בטלה הקדושה, מ"מ חלוקת השבטים לא בטלה, וכפי שאכן משמע ברמב"ם בהל' תרומות פ"א ה"ב, וז"ל: "ומפני זה חלק יהושע ובית דינו כל א"י לשבטים אע"פ שלא נכבשה.. עכ"ל. דאין קשר בין קדושת א"י לחלוקת א"י לשבטים. וכיון דס"ל דחלוקת א"י לשבטים לא בטלה לכן קורא לערי יהודה בשם המקורי "ערי יהודה", שהרי עדיין חלקו של יהודה במקומו עומד, כחלקי השבטים כולם.

אלא, שא"כ דהרמב"ם ס"ל דחלוקת א"י לשבטים מזמן בית ראשון לא בטלה יש להבין את דברי הבית הלוי בשם הגר"ח מבריסק בשיטת הרמב"ם גופא, דתירץ את דברי הרמב"ם דס"ל דתרומה בזה"ז דרבנן אף דקדושת בית שני קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא והוי קדושה מדאורייתא, דהסיבה דתרומה דרבנן, דאף דקדשה א"י בזמן עזרא בקדושה דאורייתא מ"מ לענין מצוות התלויות בארץ שתלויות בשנות השמיטה [לאפוקי חלה דלא תליא בשנות השמיטה] אין הארץ בקדושתה, דקדושת הארץ לענין המצוות הנ"ל תליא בחלוקת הארץ לשבטים, וכיון שבזמן עזרא לא נתחלקה הארץ לשבטים, דלא היה או"ת, וחלוקת בית ראשון בטלה, ממילא חסר בקדושת א"י לענין המצוות הנ"ל. וא"כ, לפי דברינו נמצא בשיטת הרמב"ם היפך מה שכתבנו, דאנו הסברנו שהרמב"ם ס"ל דחלוקת השבטים מבית ראשון לא בטלה, ואילו הגר"ח מבריסק כתב להיפך דהרמב"ם ס"ל דלא רק שבטלה חלוקת השבטים אלא אף לא נתחלקה מחדש בזמן בית שני.

ונראה לומר לענ"ד דמה שהביא הבית הלוי בשם הגר"ח זצ"ל דלהרמב"ם בטלה חלוקת השבטים ועי"כ לתרץ את דברי הרמב"ם שתרומה בזה"ז ובזמן עזרא מדרבנן, זה אכן נאמר ע"י הגר"ח זצ"ל, ומ"מ בערוב ימיו לא כתב כן, שהרי בחדושי הגר"ח הלוי על הרמב"ם הל' שמיטה ויובל פי"ב הל' ט"ז הביא שם לתרץ את שיטת הרמב"ם דתרומה בזה"ז דרבנן על אף דקדושה שניה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד, ותלה את חסרון הקדושה בא"י לענין מצוות התלויות בארץ התלויות בשנות השמיטה בעובדה שבזמן עזרא לא היה "ביאת כולכם", שבשעה שא"י מתקדשת צריך שיתקיים התנאי ד"ביאת כולכם", והואיל ובזמן קדושת הארץ בימי עזרא לא היה "ביאת כולכם" על כן חסרה קדושת א"י לענין המצוות הנ"ל, וממילא הוי דרבנן, אף דקדושה א"י מדאורייתא לענין מצוות אחרות שאינן תלויות בשנות השמיטה [ועיינן שם בגר"ח על הרמב"ם דמחלק בין "ביאת כולכם" שזה תנאי בקדושת הארץ, דבזמן שמתקדשת א"י בעינן ביאת כולכם ואי ליכא תנאי זה הרי שחסר בקדושת א"י לענין המצוות הנ"ל לבין "כל יושביה עליה" שאינו אלא תנאי בזמן אותה שמיטה או אותו יובל ואינו אלא תנאי חיצוני על מנת שיתקיימו שמיטה ויובל, אבל אין בחסרון קיום תנאי זה פגיעה בעצם קדושת הארץ לענין מצוות התלויות בארץ], וע"כ לפי דברי הגר"ח בספרו על הרמב"ם שחסרון קדושת הארץ לענין מצוות התלויות בארץ התלויות בשמיטה הוא מפאת דלא התקיים בזמן עזרא התנאי ד"ביאת כולכם", ע"כ יש לומר שאכן הרמב"ם יסבור שחלוקת א"י הראשונה לא בטלה, שהרי גם בפירושו על הרמב"ם לא הסביר הגר"ח את הרמב"ם משום חסרון חלוקת א"י לשבטים אלא רק מצד חסרון ביאת כולכם. וממילא שוב שייך להסביר את לשון הטור, דכתב ערי ישראל, לעומת הרמב"ם דכתב ערי יהודה, בהא דאם נתבטלה חלוקת השבטים אם לאו.

ומ"מ עיין בחידושי רבנו הגר"ח הלוי על הרמב"ם הל' תרומות פ"א הל' י' דכתב להסביר את שיטת הרמב"ם דקנין נכרי בא"י מועיל לאשוויי את הקרקע חו"ל, וכתב דהטעם הוא משום דעיקר קדושת הארץ הא הויא ע"י ירושה וישיבה, וכדילפינן ביבמות דף פב וערכין דף לב מהפס' "אשר ירשו אבותיך וירשתה", דהיינו קדושה ראשונה ושניה, ומשום דעיקר הקדושה נעשית ע"י זה שירשוה ישראל...ומתנאי הקדושה שבה, שדינה שהיא ירושת ישראל, שזהו חלות קדושת א"י, אשר ע"כ ממילא דשייך דין קנין נכרי בא"י לענין הפקעת עצם קדושת הארץ לעשותה כחו"ל, ומשום דקנין נכרי מועיל להפקיע ממנה דין ירושת ישראל, שזה תנאי חלות קדושתה.

ובפשטות, נראה דכוונת הגר"ח בדבריו "שקדושת א"י תלויה בירושה וישיבה" היינו שתלויה בכיבוש וחילוק וכדמצאנו בגמ' קידושין דף לז. , וז"ל: "ללמדך שכל מקום שנאמר בו מושב אינו אלא לאחר ירושה וישיבה" ופירש רש"י שם דלאחר ירושה

וישיבה היינו לאחר י"ד שנה שכבשו וחלקו, וא"כ נמצא דגם הגר"ח עצמו בחידושו כאן כתב כפי שהביא הבית הלוי בשמו, דקדושת הארץ תליא בכיבוש וחילוק.

אלא, שי"ל שאין מכאן שום ראיה נגד מה שאמרנו לעיל בדברי הגר"ח, משום דאף אם נאמר דאכן ירושה ושיבה הכוונה לכיבוש וחילוק וקדושת א"י תליא בכיבוש וחילוק, מ"מ הגר"ח לא כתב כאן דחלוקת א"י בחורבן בית ראשון בטלה ולאחר מכן בירושה שניה בזמן עזרא לא חלקוה משום דלא היו אורים ותומים, ולכן קדושת א"י מזמן עזרא ואילך חסירה ואינה אלא מדרבנן, אלא רק כתב דכיון שקדושת א"י תליא בכיבוש וחילוק דהוי ירושה ושיבה, ממילא שייך למימר דגוי יפקיע בקנינו ממצב זה, וממילא במקום שקנה תופקע קדושת א"י, ועדין הרמב"ם יכול לסבור כהסבר הגר"ח דחלוקת א"י לא בטלה, ולענינינו שפיר נקט ערי יהודה דעדיין שמם עליהם כבתחילה.

אלא שא"כ צריך להבין דאמאי להרמב"ם תרומה בזה"ז דרבנן, והרי קדושת הארץ בכיבוש וחילוק תליא, וחלוקה לא בטלה, וממילא קדושת א"י מזמן עזרא דאורייתא עד היום הזה.

ולכן יש אולי לומר דאף דהגמ' קידושין התכוונה בלשון "ירושה ושיבה" לכיבוש וחילוק, וכדהבאנו לעיל עפ"י פירוש רש"י שם, מ"מ י"ל דאולי כוונת הגר"ח דלשון "ירושה ושיבה" היינו "ביאת כולכם", שירשוה כל עם ישראל, שהרי כפי שהבאנו לעיל בהל' שמיטה ויובל, דהגר"ח תלה את קדושת הארץ בביאת כולכם ולא הזכיר ענין כיבוש וחילוק, ואם נסביר את דברי הגר"ח כאן בהל' תרומות דכוונתו דקדושת הארץ תליא בכיבוש וחילוק הרי דבריו יהיו שונים או אפי' סותרים מיניה וביה, ולכן יש לכאורה להסביר אף כאן בהל' תרומות דכוונתו כמו בהל' שמיטה ויובל דקדושת הארץ תליא ב"ביאת כולכם" וממילא שוב אתי שפיר מה שהסברנו לעיל בשיטת הרמב"ם, דהרמב"ם ס"ל דלא בטלה חלוקת הארץ ולכן קרא לערי יהודה בשמם המקורי, וקדושת הארץ תליא בביאת כולכם, וכיון דבזמן עזרא לא התקיים התנאי דביאת כולכם לכן חסרה קדושת הארץ לענין מצוות התלויות בארץ, הקשורות לשנות השמיטה והיובל, ולכן תרומה דרבנן אף דקדושה שניה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא.

אלא, שלומר שכוונת הגר"ח באומרו ירושה ושיבה כוונתו לביאת כולכם גם אין לומר, שהרי הגר"ח בהל' תרומות שם בהמשך הביא מפורש ענין דביאת כולכם כתנאי לקדושת א"י, וממילא מה דאמר לעיל מיניה ענין דירושה ושיבה ודאי אין כוונתו לביאת כולכם, ועוד שענין ביאת כולכם לא מתאים לתוכן הדברים שם, שהרי ביאת כולכם זהו תנאי בזמן שא"י מתקדשת, ואילו שם מדובר בקנין גוי בהמשך, לאחר שנתקדשה כבר א"י.

ולכן י"ל דאמנם הגר"ח ס"ל דקדושת א"י תליא בביאת כולכם, ומה דכתב ירושה ושיבה כוונתו כפשוטו: שהקרקע הפרטית הזאת שקנה אותה הגוי [ומדובר בקנין

לצמיתות, כפי שמביא הגר"ח שם בהמשך] במישור הפרטי הופקעה משיבת ישראל, ובמקום הזה בלבד, אבל אין לזה שום קשר לכיבוש וחילוק במישור הכללי, והרמב"ם עדיין יכול לסבור דחלוקת א"י לשבטים לא בטלה, דאין לקנין גוי בא"י שום קשר לחלוקת א"י לשבטים.

אלא שעדיין צריך להבין, לשיטת הרמב"ם דס"ל לפי ההסבר שלנו לעיל, דחלוקה שהיתה בבית ראשון מעולם לא בטלה, איך יסביר את הגמ' בסוטה מח: דמשחרב בית ראשון בטלו ערי מגרש.

וי"ל דהרמב"ם יסביר דאדרבה דייק בגמ' דערי מגרש בטלו ומוכח מיניה דדוקא ערי מגרש בטלו אבל חלוקת א"י לשבטים לא בטלה. והא דבטלו ערי מגרש משום דערי מגרש תליא בתנאי דישאל יהיו על אדמתם וכדאיתא בספרי זוטא פרשת קרח וז"ל: "נתתי ללוויים לנחלה וכו'...או אף עכשיו לא יהא להם נחלה בארץ ת"ל בתוך בני ישראל, בשעה שבני ישראל בארץ ולא בשעה שהן בחו"ל" עכ"ל.

והא דכתיב בנחמיה פרק ז' 'וישבו הכהנים והלוויים וכל ישראל בעריהם', דמשמע דגם הלוויים חזרו בבית שני לערי מגרש, י"ל דחזרו לשם אבל לא מדין ערי מגרש אלא מדין נחלה, שכיון שהיו זקוקים לגור במקום כלשהו ע"כ התישבו במקום שהיה בו לפנים ערי מגרש, דלהרמב"ם אדרבה לא יכלו להחזיק במקום אחר שהרי ישראל החזיקו בעריהם כמקודם משום דחלוקה לא בטלה.

ועוד י"ל, דהרמב"ם ס"ל דגמ' זו לא להלכתא היא, דגמ' זו אתיא כר"מ דס"ל דערי מגרש ניתנו ללוויים לבית דירה גרידא ולכן בטלו אף דחלוקת א"י לא בטלה, אבל לר"י דס"ל דערי מגרש ניתנו ללוויים לחלוקה בבעלות גמורה כשאר שבטים, וכך פסק הרמב"ם בהל' בכורים פ"ב ה"ג דמהאי טעמא הלוויים קורין ומתודין, על כן כמו שחלוקת א"י לשאר שבטים לא בטלה, ה"ה דערי מגרש, שגם הם מדין חלוקה ניתנו ללוויים, לא בטלו.

תם ולא נשלם, שבח לא-ל בורא עולם. הרחמן הוא יזכנו לימות המשיח ולחיי העולם הבא. ויהי רצון מלפניך ד' אלוקינו ואלוקי אבותינו שיבנה ביהמ"ק במהרה בימינו ותן חלקינו בתורתך, ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות.